

Шевченко Є.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕХНОГЕННИХ НЕБЕЗПЕК В БУДЕННІЙ СВІДОМОСТІ ЛЮДЕЙ

Представляється, що прогнозування поведінки людей у надзвичайних ситуаціях неможливе без знання того, як у їх буденній свідомості представлені чинники ризику, що обумовлені технологією та видами діяльності людини.

Одним з перспективних підходів до вивчення буденної свідомості можна вважати психосемантичний підхід, що дозволяє реконструювати категоріальну структуру різних рівнів свідомості. Проілюструємо можливості психосемантичного підходу шляхом вивчення репрезентації в буденній свідомості техногенних чинників загрози.

Методика. Респондентам — 60 студентам-гуманітаріям потрібно було оцінити 47 техногенних та пов'язаних з людською діяльністю джерел ризику, використовуючи семантичну диференціальну шкалу. Результати індивідуального оцінювання зводились у групову таблицю, яка у подальшому аналізувалася методом аналізу відповідності в статистичному пакеті SPSS 11,0.

Результати. У результаті обробки групової таблиці спряженості було виявлено два виміри.

Позитивний полюс першого виміру утворили чинники, що призводять до не глобальних катастроф, мають низький ризик для майбутніх поколінь та такі, що легко скорочуються. Наприклад, це — аварії, зв'язані із алкоголем, ліфти, куріння, нітрити, рентгенодіагностика та ін.

Негативний полюс першого виміру утворили чинники, що, навпаки призводять до глобальних катастроф, мають великий ризик для майбутніх поколінь та такі, що нелегко скорочуються. В якості прикладу назвемо деякі з них: ДНК-технології, електромагнітні поля, аварії на ядерних об'єктах, уранові рудники, нещасні випадки з нервовими газами та ін.

Отже цей вимір може бути інтерпретований як «Контрольованість — не контрольованість ризику».

Другий вимір був інтерпретований як «Видимі — невидимі ризики». Видимими ризиками є такі, що відомі, тим хто ним підданий. Наслідки їх дії на людину негайні. В якості видимих ризиків, що розташувалися в нижній частині двовимірного суб'єктивного простору сприйняття чинників ризику, приведемо наступні: автоаварії, ліфти, аварії, що пов'язані з алкоголем, залізничні зіткнення, аварії в шахтах та ін.

Невидимими ризиками, що невідомі для тих, хто ним підданий з наслідками, які є відстроченими у часі та їх ефекти маловідомі науці являються ризики: ДНК-технології, нітрити, радіоактивні відходи, рентгенодіагностика, пестициди, азотні добрива та ін.

Висновки. 1. Головними перемінними, через призму яких досліджувані сприймають небезпеку різних подій, є дві перемінні. Одна з них характеризує об'єктивну загрозу, а інша — ступінь причетності людини до створення чи запобігання загрозової ситуації. 2. Найбільшого регулювання потребують ризики, що відносяться до неконтрольованих і невидимих.

Робота виконана під керівництвом доц. кафедри ПФіОТ Олефір В.О.